

Rapport

Klacht

Verzoekster klaagt erover dat een ambtenaar te paard van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland op 22 maart 2003 disproportioneel heeft gehandeld door met een politiepaard tegen haar aan te rijden waardoor zij lichamelijk letsel heeft opgelopen.

Verzoekster klaagt er ook over dat de identiteit van de betrokken ambtenaar te paard niet is komen vast te staan.

Verder klaagt verzoekster over de interne klachtbehandeling. Verzoekster klaagt in het bijzonder over:

- de duur van de interne klachtbehandeling naar aanleiding van haar klacht van 27 april 2003 op welke klacht de korpsbeheerder op 24 oktober 2005 heeft beslist;
- de weigering om verzoekster in de gelegenheid te stellen videobeelden gemaakt naar aanleiding van de Vredesdemonstratie op 22 maart 2003 ten kantore van het regionale politiekorps Haaglanden te bekijken.

Beoordeling

I. Algemeen

1. Op 22 maart 2003 vond in Amsterdam op het Museumplein en nabij het Consulaat van de Verenigde Staten een demonstratie plaats tegen de Amerikaanse inval in Irak. Ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland van de afdeling Bereden politie waren als onderdeel van de Mobiele Eenheid (verder ME) ter plaatse. Het korps had ook waterwerpers ter plaatse. Aan het eind van de demonstratie ontstonden ongeregelde heden. Op enig moment voerden de ambtenaren te paard charges uit. Verzoekster, toen 56 jaar oud, raakte daarbij gewond en werd met een ambulance naar het ziekenhuis gebracht.

2. De arts constateerde bij verzoekster een hersenschudding, een fractuur in het schaambeent en een kneuzing aan de linkerkant van de borstkas. Verzoekster moest ter observatie één nacht in het ziekenhuis blijven. De volgende dag ging zij met een taxi naar huis.

3. Op 27 april 2003 diende verzoekster een klacht in bij het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland. Verzoekster klaagde bij het korps erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland disproportioneel geweld hadden toegepast omdat zij charges hadden uitgevoerd. Verder klaagde verzoekster erover dat de gebeurtenissen rond haar persoon niet bij het korps bekend waren althans dat daarover schriftelijk niets was vastgelegd. Tot slot eiste verzoekster gedeeltelijke vergoeding van de taxirit van het ziekenhuis naar huis.

4. Op 7 mei 2003 legde de klachtencommissie van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland verzoeksters klachtbrief aan de officier van justitie in Amsterdam voor. De officier van justitie achtte een nader strafrechtelijk onderzoek geïndiceerd en gaf aan het Bureau Interne Onderzoeken (verder BIO) van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland opdracht om nader onderzoek te verrichten. Op 11 augustus 2003 deelde de adjunct-secretaris van de klachtencommissie verzoekster mee dat de klachtencommissie de behandeling van verzoeksters klacht zou schorsen vanwege het strafrechtelijk onderzoek.

5. Inspecteur Bi. verrichtte het BIO-onderzoek en gaf in zijn rapport d.d. 1 oktober 2003 onder meer aan dat binnen het politiesysteem X-pol en in het Flexibel Meldkamer Systeem van de regionale meldkamer niets van het voorval bekend was.

Verder kwam naar voren dat er videobeelden beschikbaar waren van 22 maart 2003.

Inspecteur Bi. schreef verder dat op de videobanden door hem was waargenomen dat een persoon op zaterdag 22 maart 2003 omstreeks 17:15 uur werd overreden door een politiepaard. Dit gebeurde op het grasveld van het Museumplein ter hoogte van de T-sstraat. Een rapport geweldsaanwending was niet te traceren. Nadat Bi. de officier van justitie van zijn bevindingen op de hoogte bracht, deelde de officier van justitie hem op 26 september 2003 mee dat hij niet tot strafvervolging zou overgaan.

6. De officier van justitie deelde verzoekster bij brief van 18 maart 2004 mee dat hij niet tot vervolging van de politieruiter te paard zou overgaan. Er was volgens hem geen reden om aan te nemen dat deze agent een strafbaar feit had gepleegd. De officier van justitie schreef hierover:

"(...) stel ik vast dat de politie, alvorens tot de bewuste charge over te gaan, heeft aangegeven dat dit zou gebeuren en dat iedereen zich van het plein diende te verwijderen. Voorts stel ik vast, toen de ruiters ter ontruiming van het plein op dezelfde plek kwamen waar u zich ook bevond, zij hebben geprobeerd u te ontwijken. Ook van de ruiter die u uiteindelijk wel heeft geraakt is op videobeelden te zien dat deze probeert zijn paard de andere kant op te leiden. Hieruit concludeer ik dat er geen reden is om aan te nemen dat de ME-ruiter u opzettelijk letsel heeft toegebracht. Ook vind ik niet dat het letsel dat u heeft opgelopen - hoe betreurenswaardig ook - gelet op de omstandigheden van het geval in strafrechtelijke zin aan de betrokken politieagent kan worden toegerekend."

7. Bij brief van 20 januari 2005 verzocht de raadvrouw de klachtencommissie om hervatting van de klachtbehandeling. Zij gaf te kennen dat verzoekster geen beklag wilde doen tegen de sepotbeslissing.

8. Op 31 augustus 2005 adviseerde de klachtencommissie de korpsbeheerder om de klacht gegrond te verklaren wat betreft de informatieregistratie door de politie. De

klachtencommissie lichtte dit advies, voor zover hier van belang, als volgt toe.

De betrokken ME-ruiter, diens meerdere of de politieambtenaar die nadat verzoekster was geraakt de GG&GD had verzocht om een ambulance, had een registratie moeten opmaken. Nu dit niet was gebeurd, was, aldus de klachtencommissie, ten behoeve van verzoekster geen informatie beschikbaar. Verzoekster verkeerde in onwetendheid over hetgeen was gebeurd terwijl dit door adequate vastlegging van het politieoptreden voorkomen had kunnen worden. De klachtencommissie gaf de korpsbeheerder in overweging om de klacht over de onvoldoende informatieverstrekking gegrond te verklaren.

Wat betreft de klacht van verzoekster over het disproportioneel optreden, adviseerde de klachtencommissie de korpsbeheerder om de klacht niet gegrond te verklaren.

Ten aanzien van het verzoek om schadevergoeding adviseerde de klachtencommissie de korpsbeheerder om zich te onthouden van een oordeel en om de verzekeringsmaatschappij van het korps te verzoeken om onderzoek te doen naar de geleden schade.

9. De korpsbeheerder besliste op 24 oktober 2005 overeenkomstig het advies van de klachtencommissie d.d. 31 augustus 2005. Verzoekster heeft uiteindelijk reiskosten en kosten van rechtsbijstand vergoed gekregen.

II. Ten aanzien van het geweld

Bevindingen

1. Verzoekster klaagt erover dat een ambtenaar te paard van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland op 22 maart 2003 disproportioneel heeft gehandeld door met een politiepaard tegen haar aan te rijden waardoor zij lichamelijk letsel heeft opgelopen.

2. Verzoekster heeft tijdens het BIO-onderzoek op 11 september 2003 thuis ten overstaan van twee BIO-onderzoekers verklaard dat zij het optreden van de politie buitensporig en hysterisch vond.

Zij heeft verder het volgende aangegeven. Zij had die dag een driekwart beige jas aan en had een blauwe rugtas bij zich. Verder had zij een pet op. Zij is weggelopen toen ze merkte dat de politie in actie ging komen. Zij heeft gezien dat de politiepaarden zich in de verte formeerden. Verder heeft verzoekster opgemerkt dat zij ook wel iets had gehoord uit de politiemegafoons. Door de herrie heeft zij echter niet kunnen verstaan wat er werd gezegd. Zij heeft gezien dat er projectielen naar de politiebusjes werden gegooid. Verzoekster heeft aangegeven dat het onverstandig was geweest om te blijven staan om te kijken wat er ging gebeuren. Voorts heeft zij verklaard dat zij begreep dat ze kennelijk

niet met opzet door de politieruiter was aangereden. Er liepen echter niet zo veel mensen. Verzoekster stelt zich op het standpunt dat de politieruiter om haar heen had kunnen rijden. Het zou, aldus verzoekster, wel kunnen dat de politieruiter niet kon uitwijken omdat er te veel politieruiters waren en te snel galoppeerden. Verzoekster heeft verder verklaard dat het niet juist was dat de politiepaarden werden ingezet. Verzoekster vindt dat zielig voor de paarden.

3. Op 12 juli 2005 reageerde verzoekster op de onderzoeksrapportage van de politie (zie hierna, onder 6. en verder). Zij schreef onder meer het volgende.

Zij behoorde niet tot een groep demonstranten; zij was alleen naar Amsterdam gekomen en had zich bij geen enkele groep aangesloten. Volgens haar werd in de politierapportage ten onrechte gesuggereerd dat zij bij de ongeregelheden aanwezig was geweest. Het was als volgt gegaan. Vlak voor het einde van de demonstratie was zij iets gaan drinken in een eetgelegenheid aan de rand van het Museumplein; vlak naast het Rijksmuseum. Toen zij daarvandaan richting het Concertgebouw wilde lopen, passeerde zij de ongeregelheden bij het Amerikaans Consulaat. Zij is daar ongeveer vijf à zes minuten blijven staan. Toen werd er één keer volgens verzoekster iets volkomen onverstaanbaars middels een megafoon gecommuniceerd. Gezien de omvang van het Museumplein, bestrijdt zij dat zij voldoende tijd had om het terrein af te komen.

4. De korpsbeheerder acht de klacht niet gegrond en verwijst naar de argumenten die aan het advies d.d. 31 augustus 2005 van de klachtencommissie ten grondslag hebben gelegen.

5. De klachtencommissie overweegt in haar advies van 31 augustus 2005 het volgende.

Burgers die zich (met geweld of passief) tegen de aanwijzingen of het optreden van de politie verzetten, moeten erop bedacht zijn dat zij het risico lopen dat geweld tegen hen wordt gebruikt. Dit geweld dient, aldus de klachtencommissie, vanzelfsprekend te voldoen aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. De klachtencommissie stelt zich in dit geval op het standpunt dat aan de ME geen andere, minder zware middelen ter beschikking stonden om aan het tegen de ME gerichte geweld een einde te maken. Het inzetten van de waterwerpers en de ME-ruiters - nadat per megafoon een waarschuwing was gegeven dat men zich diende te verwijderen - is, aldus de klachtencommissie, een zwaar gewelddmiddel maar in de gegeven omstandigheden niet disproportioneel. De klachtencommissie overweegt vervolgens dat verzoekster door een ongelukkige samenloop van omstandigheden op het verkeerde moment op de verkeerde plaats was. Zij betreurt dat verzoekster door het optreden van de ME zwaar lichamelijk letsel heeft opgelopen, maar dit gegeven leidt echter niet tot een ander advies. De klachtencommissie heeft de korpsbeheerder op 31 augustus 2005 daarom in overweging gegeven om de klacht niet gegrond te verklaren.

6. In een door S, commissaris van politie, op 2 mei 2005 opgesteld rapport, staat onder meer het volgende weergegeven:

"Op zaterdag 22 maart 2003 omstreeks 17:30 uur bevond ik mij in de Uniform Commando Kamer (...). Ik was als Algemeen Commandant belast met de openbare orde maatregelen in verband met een vredesdemonstratie. De deelnemers aan deze demonstratie waren inmiddels verzameld bij de slotmanifestatie op het Museumplein.

Op genoemde datum en omstreeks genoemde tijdstip heb ik aan de Commandant Operatiën, commissaris M. de opdracht verstrekt om een charge uit te voeren op het Museumplein met inzet van de waterwerper en de beredenen. Deze opdracht werd ingegeven door het feit dat reeds geruime tijd door een aantal betogers met stenen naar de politie werd gegooid. In het beleidscentrum was besloten dat dit door demonstranten geuite geweld zo spoedig beëindigd diende te worden. Het beleidscentrum gaf toestemming voor de inzet van de waterwerper en de beredenen.

Nadat via de dakmegafoon van het commandovoertuig driemaal was gewaarschuwd dat geweld zou worden gebruikt indien men zich niet verwijderde, reden de waterwerpers vooruit, gevolgd door de beredenen. Nadat de waterwerpers enige ruimte hadden gecreëerd, voerden de beredenen in handgalop enkele charges uit. Bij een van deze charges is (...) (verzoekster; N.o.) (...) door een politiepaard geraakt.

Op maandag 2 mei 2005 (...) heb ik een telefonisch gesprek gehad met (verzoekster; N.o.). (...) Ik heb (verzoekster; N.o.) verteld dat ik als Algemeen Commandant op genoemde dag de opdracht had gegeven voor een charge. Ik heb haar uitgelegd dat dit noodzakelijk was ter beëindiging van het geweldgebruik van een aantal demonstranten. Ik heb haar verteld hoe een dergelijk optreden plaatsvindt en tevens dat het dan helaas soms voorkomt dat onschuldige burgers worden geraakt. Op de videobeelden is te zien dat de beredene probeerde om (verzoekster; N.o.) te ontwijken. Helaas tevergeefs. (...)"

7. In een rapport dat door L. en Ba. op 16 juni 2003 is opgesteld, staat onder meer het volgende:

"Op zaterdag 22 maart 2003 zijn 2 groepen beredenen als Mobiele Eenheid ingezet in het grootschalig politieoptreden rondom een demonstratie tegen de oorlog in Irak. Deze demonstratie zou te 17.00 uur beëindigd worden en ontbonden op het Museumplein in Amsterdam. We waren beiden ingedeeld binnen deze bereden eenheden. (L.; N.o.) als manschap en (Ba.; N.o.) als commandant. De 12 bereden combinaties bevonden zich op dat moment op de bovengenoemde locatie.

Omstreeks 17:30 uur dezelfde dag kregen wij van (...), de chef operatiën, de opdracht ons gereed te maken voor inzet. Wij zagen dat er vanaf het Museumplein veelvuldig gegooid werd met stenen, formaat kinderkopjes. Verder zagen wij dat er gegooid werd met diverse

andere voorwerpen, stokken, vlaggenstokken, flessen, glazen, enz. Dit gebeurde vanuit een grote groep die zich verzameld had op het Museumplein ter hoogte van het Van Goghmuseum.

Op of omstreeks dat moment hoorden wij (...) via de megafoon vorderen dat de mensen die zich bevonden op het Museumplein zich moesten verwijderen of dat geweld gebruikt zou gaan worden.

Wij zagen en hoorden dat dit door de groep gehoord werd. Wij zagen dat de intensiteit van het verzet zich vergrootte; er werd meer met voorwerpen gegooid. Wij hoorden dat deze vordering beantwoord werd met gejoel.

Na de vereiste vorderingen kregen wij (als beredenen; N.o.) de opdracht, tezamen met de waterwerpers, om het plein te ontruimen.

Gezien het bovenstaande was de inzet van het bereden middel in deze situatie in proportie met het tegen de politie gebruikte geweld.

Vervolgens hebben wij de paarden op linie opgesteld en hebben vervolgens een drietal charges uitgevoerd. Deze charges zijn uitgevoerd in de zogenaamde handgalop. Dit is een gang waarbij de paarden niet voluit voorwaarts gaan.

Deze charges werden uitgevoerd over de volledige breedte en lengte van het Museumplein. Het Museumplein is ongeveer 200 meter breed en 500 meter lang. De betrokken groep had dus qua tijd en afstand ruim voldoende tijd en ruimte om aan de vordering (...) te voldoen zonder door de bereden charge getroffen te worden.

Het doel van de bereden charge is de menigte in beweging te krijgen en te houden. De kracht ligt in het groepsmatig op linie kunnen optreden. De linie moet in dit soort gevallen vooral worden gehandhaafd en voorwaarts blijven gaan. Gezien de aard van een charge is het voor paarden in die situaties niet mogelijk/wenselijk om op korte afstanden nog te kunnen wenden of uit te wijken."

8. Tijdens het BIO-onderzoek heeft betrokken ambtenaar L. op 22 september 2003 grotendeels hetzelfde verklaard als tijdens het onderzoek door de Nationale ombudsman. Zijn verklaring komt samengevat op het volgende neer.

Hij was op 22 maart 2003 chef van de afdeling Bereden Politie en was ten tijde van het optreden bij de vredesdemonstratie in Amsterdam op het Museumplein belast met de functie van ME-ruiter. In totaal waren twaalf ME-ruiters aanwezig en verdeeld over twee groepen ruiters van wie de roepnamen P-1 en P-2 waren. Bij gezamenlijk optreden van de twee groepen ruiters, heetten zij P-0.

Zij waren primair belast met de beveiliging van het binnenterrein van het Amerikaans Consulaat en niet met de begeleiding van de demonstratie. Zij stonden opgesteld tussen de geplaatste containers en het Amerikaans Consulaat. Via de chef operatiën hoorden zij omstreeks 17 uur dat de demonstratie officieel was afgelopen. Tot op dat moment waren niet veel ongeregelheden gebeurd binnen zijn gezichtsveld. Kort hierna merkten de ruiters dat er grote stenen, van het formaat kinderkopjes, over de containers werden gegooid. L. heeft op 22 september 2003 voorts verklaard dat zij niet door deze stenen zijn geraakt maar dat het stenengooien voor de ruiters een indicatie was dat er wat gaande was aan de andere kant van de containers en wel vanaf het grasveld van het Museumplein. Kort hierna kregen de ruiters van de chef operatiën in de persoon van commissaris M., de opdracht om zich op te stellen buiten de containers en wel bij de overige manschappen van de ME in de T-sstraat.

Verder heeft L. op 22 september 2003 opgemerkt dat de waterwerpers als eersten het Museumplein opreden en wat ruimte creëerden. De ruiters zijn tussen die waterwerpers doorgereden.

Zij hebben drie charges uitgevoerd. Eén vanuit de T-sstraat richting het Van Goghmuseum, één vanaf het Van Goghmuseum naar het Concertgebouw en één van het Concertgebouw richting het Rijksmuseum. L. heeft verder verklaard dat tijdens al die charges stenen en andere voorwerpen naar hen zijn gegooid door mensen uit de menigte. Voorts heeft L. opgemerkt dat de rust na de charges relatief terugkeerde waarna er geen charges meer zijn uitgevoerd.

Tot slot heeft L. op 22 september 2003 aangegeven dat hij en zijn collega's het ME-optreden hebben geëvalueerd aan de hand van videobeelden, gemaakt vanuit de politiehelikopter. Op deze beelden heeft L. gezien dat tijdens de eerste charge een persoon ondersteboven wordt gelopen door een politieruiter. Volgens hem kon de ruiter, wie dat ook heeft mogen zijn, verzoekster niet ontwijken.

Deze persoon blijft op de grond liggen en wordt later door mededemonstranten in veiligheid gebracht achter een stellage met geluidsboxen. L. heeft ook videoprints bekeken waarop is te zien dat een persoon door een politiepaard wordt aangereden waarna deze persoon valt. L. heeft aangegeven dat hij de ruiter die dit geweest moet zijn, niet herkent.

De vraag waarom verzoekster is blijven staan, komt in L. op. L. stelt zich op het standpunt dat men de paarden van ver hoort aankomen. De ruiters reden immers in handgalop.

De escalatie na afloop van de demonstratie ontstond aan de kant van het Museumplein.

Tot slot heeft L. verklaard dat de beelden van de charges tijdens die demonstratie op 22 maart 2003 worden gebruikt bij de training van de ruiters. Verder heeft L. aangegeven dat hij het heel jammer vindt dat verzoekster is geraakt.

L. heeft op 22 september 2003 tot slot verklaard dat de ruiters is gevraagd of door hen individueel geweld is gebruikt. Met dit individueel geweld wordt bedoeld zowel het raken van mensen door de paarden of het gebruik van de wapenstok. Alle ruiters gaven aan naar alle waarschijnlijkheid mensen geraakt te hebben.

9. Tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman heeft betrokken ambtenaar Ba. grotendeels hetzelfde verklaard als in het rapport d.d. 16 juni 2003 staat vermeld. Zijn verklaring komt samengevat op het volgende neer.

Het bevel te chargeren was afkomstig van de algemene commandant. De algemene commandant heeft het bevel doorgegeven aan de algemene operationeel commandant waarna deze het bevel doorgaf aan de verschillende operationele commandanten bij de verschillende onderdelen. Ba. was de operationele commandant bij het onderdeel Bereden Politie en heeft de collega ruiters het bevel gegeven om 50 à 75 meter over de gehele linie te chargeren.

In het geval hij een chargebevel geeft, deelt hij de ruiters dan ook mee het vizier van hun helm dicht te houden. Dit in verband met de voorwerpen die omstanders mogelijkerwijs kunnen gooien.

Als een charge wordt uitgevoerd en mensen blijven staan, is, aldus Ba., de kans aanwezig dat een persoon door een paard of een been van een ruiter wordt geraakt. Ba., heeft hier aangegeven dat het niet zo is dat een ruiter bewust een persoon aanrijdt. Een botsing tussen paard/ruiter en een persoon levert namelijk ook een gevaar op voor de ruiter zelf. De kracht van de ruitery zit, aldus Ba., in het optreden als groep. Ba. heeft ook aangegeven dat tijdens charges er meestal problemen ontstaan als er gaten in de linie vallen.

10. Uit het feitelijk journaal van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland betreffende het optreden op 22 maart 2003 komt het volgend beeld naar voren.

Om 17:24 uur meldt het informatiecentrum dat de ruitery gereed is voor inzet. Het bevel aan de waterwerpers om zich op te stellen in de T-sstraat wordt om 17:26 uur afgegeven. Om 17:26 uur is aan een waterwerper aangegeven te stoppen met het waterwerpen. Om 17:32 uur is de uitgangstelling dat er vermoedelijk zal worden opgetreden met de waterwerpers en de ruitery. Om 17:33 uur gaat een waterwerper met spoed naar het Museumplein. Een groep burgers gooit om 17:34 uur met stenen naar een commandowagen. Deze groep van 30 à 40 personen trekt langs de containers richting het Concertgebouw. Aan de waterwerpers wordt vervolgens om 17:34 uur het bevel gegeven om op te treden en water te gebruiken. Om 17:35 uur wordt aan de ruitery het bevel gegeven te chargeren. Om 17:36 uur krijgt de ruitery het bevel om de menigte richting het Concertgebouw op te drijven. Aan de waterwerpers wordt om 17:37 uur het bevel gegeven om te helpen met het opdrijven van mensen richting het Concertgebouw. Aan de ruitery is

om 17:38 uur het bevel gegeven om de hele groep weg te drijven richting het Rijksmuseum. Om 17:39 uur wordt verzocht om een ambulance voor een gewonde vrouw.

11. Op verzoek van de Nationale ombudsman heeft de korpsbeheerder videobanden en mini DVD's betreffende de demonstratie d.d. 22 maart 2003 aan de Nationale ombudsman verstrekt. Twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman hebben een selectie van de beelden op deze banden samen met verzoekster en haar raadvrouw gezien.

12. Op die banden zijn onder meer luchtopnamen van de volgende situaties waar te nemen. Een waterwerper spuit water in de directe nabijheid van een persoon met een beige jas en een rugtas. Deze persoon geeft er geen blijk van zich met spoed uit de nabije omtrek van die waterwerper te verwijderen. Vervolgens chargeren ruiters van de ME in handgalop vanaf het Amerikaans Consulaat richting het grasveld. Twee à drie paarden galopperen zeer dicht op elkaar. Vervolgens is te zien dat een persoon in een beige jas door een paard wordt geraakt. Deze persoon wordt door personen in burgerkleding getrokken naar een geluidsbox.

13. Verzoekster heeft opgemerkt dat zij de persoon is met een beige jas en een rugtas.

Beoordeling

14. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam. Dit is neergelegd in artikel 11 van de Grondwet (zie Achtergrond, onder 1.). Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. Op grond van artikel 8, eerste lid Politiewet (zie Achtergrond, onder 2.) is een politieambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (het proportionaliteitsvereiste) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (het subsidiariteitsvereiste). Het geweld moet, met andere woorden, redelijk en gematigd zijn. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

15. Voor de beoordeling van de vraag of het toegepaste geweld de toets der kritiek kan doorstaan, is ten eerste van belang de vraag of de politieambtenaren optraden in de rechtmatige uitoefening van hun bediening. Vanwege het feit dat er sprake was van een demonstratie plaatst de Nationale ombudsman het optreden van ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland binnen het kader van de handhaving van de openbare orde. Medewerkers van de Mobiele Eenheid handhaven samen met andere politieambtenaren de orde, bijvoorbeeld tijdens demonstraties, voetbalwedstrijden en andere activiteiten waarbij veel mensen zijn betrokken. Het optreden in ME-verband vindt in beginsel plaats in bijzondere omstandigheden, die vaak gepaard gaan met agressie of (de dreiging van) geweld. Deze omstandigheden vragen om een groepsgewijs optreden

om het beoogde doel, handhaving van de openbare orde, te bereiken.

16. De Nationale ombudsman stelt in deze zaak aan de hand van onder andere de verklaringen van L. en , Ba. en het rapport van de Algemeen Commandant S. vast dat voorafgaand aan de charges het aanwezige publiek is gewaarschuwd zich te verwijderen. Het is echter niet komen vast te staan dat de waarschuwing ook voor verzoekster duidelijk was te verstaan. Zij heeft immers verklaard dat zij wel iets heeft gehoord uit de politiemegafoons doch dat het voor haar vanwege de herrie onduidelijk was wat er werd gezegd.

De Nationale ombudsman is echter van oordeel dat in de gegeven omstandigheden verzoekster zich met spoed diende te verwijderen. Immers op de videobeelden in kwestie is te zien dat verzoekster in de directe nabijheid van een waterwerper verkeerde toen deze water aan het werpen was. Daarbij overweegt de Nationale ombudsman dat verzoekster heeft verklaard dat zij heeft gezien dat politiepaarden zich in de verte aan het formeren waren en dat zij iets heeft gehoord uit de politiemegafoons.

17. Verder overweegt de Nationale ombudsman als volgt.

Betrokken ambtenaar Ba. heeft tijdens het onderzoek verklaard dat een botsing tussen ruiter/paard en een persoon niet alleen voor die persoon maar ook voor de ruiter een gevaar oplevert. De Nationale ombudsman acht het niet aannemelijk dat de politieruiter in de gegeven situatie dat risico heeft willen nemen, temeer omdat, aldus Ba., de kracht van de ruiterij zit in het optreden als groep. Hoewel verzoekster de handelwijze van de politieruiter heeft ervaren als buitensporig en hysterisch, gaat de Nationale ombudsman gezien de omstandigheden van dit geval er vanuit dat de politieruiter heeft geprobeerd zijn paard onder controle te houden. Dat het paard en verzoekster elkaar hebben geraakt waardoor verzoekster ten val is gekomen, acht de Nationale ombudsman voor verzoekster zeer spijtig maar dit brengt niet met zich mee dat het optreden van de politieruiter moet worden afgekeurd. De politie heeft dus niet gehandeld in strijd met verzoeksters recht op onaantastbaarheid van haar lichaam.

De Nationale ombudsman acht de gedraging behoorlijk.

III. Ten aanzien van de klacht met betrekking tot de identiteit van de ME-ruiter

Bevindingen

1. Verzoekster klaagt er bij de Nationale ombudsman ook over dat de identiteit van de betrokken ambtenaar te paard niet is komen vast te staan. Verzoekster kan zich niet voorstellen dat het niet mogelijk is de betreffende ME-ruiter alsnog te identificeren.

2. De korpsbeheerder benadrukt dat tijdens de interne klachtenprocedure vast is komen te staan dat een schriftelijke registratie van het incident ontbreekt. De korpsbeheerder deelt mee dat hij door deze vaststelling de klacht reeds impliciet gegrond heeft verklaard en verwijst naar het advies van de klachtencommissie d.d. 31 augustus 2005.

3. De klachtencommissie overweegt in haar advies van 31 augustus 2005 omtrent het ontbreken van een schriftelijke registratie onder meer dat onder andere de betrokken ME-ruiter of diens meerdere een registratie in het politieregister had moeten maken.

4. Uit het informatieoverzicht dat deel uitmaakt van het advies van de klachtencommissie van 31 augustus 2005 wordt melding gemaakt van de stukken waarop de klachtencommissie haar advies aan de korpsbeheerder heeft gebaseerd. De klachtencommissie maakt in het informatieoverzicht melding van het rapport d.d. 22 september 2003 van betrokken ambtenaar L. en het rapport d.d. 16 juni 2003 van L. en Ba. Voorts maakt de klachtencommissie melding van het rapport van commissaris S. van 2 mei 2005.

5. Tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman heeft betrokken ambtenaar L. op de vraag naar de identiteit van de ruiter die verzoekster zou hebben geraakt, geantwoord dat het incident aan de linkerkant van de linie heeft plaatsgevonden en dat aan die linkerkant zes ruiters reden. Hij heeft aangegeven niet te weten wie van de zes ruiters verzoekster per ongeluk heeft geraakt. Hij maakte deel uit van de bereden eenheid P-2 die aan de rechterkant van de linie actief was.

6. Tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman heeft ook betrokken ambtenaar Ba. een verklaring afgelegd. Hij acht het niet vreemd dat de identiteit van de ruiter die per ongeluk tegen verzoekster is aangereden, niet is komen vast te staan. Zelf weet hij de identiteit van de ruiter ook niet. Tijdens de charges was sprake van een hectische situatie. De ruiters hadden het vizier van hun helm dicht. Deze omstandigheid gecombineerd met de lichaamswarmte als gevolg van de lichamelijke bewegingen, maakte, aldus Ba., dat het zicht beperkt was in die zin dat geen sprake is van een zicht van 100% over een omtrek van 180 graden. Het zicht naar voren is volgens Ba. doorgaans wel 100%. Het zicht zijwaarts is wat minder.

7. Ingevolge artikel 17 van de Ambtsinstructie voor de politie dient een ambtenaar die geweld heeft aangewend dat onverwijld schriftelijk aan zijn meerdere kenbaar te maken (zie Achtergrond, onder 3.2.).

Beoordeling

8. Het vereiste van actieve en adequate informatieverwerving houdt in dat bestuursorganen bij de voorbereiding van hun handelingen de relevante informatie verwerven.

9. De Nationale ombudsman is van oordeel dat het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland meer moeite had moeten doen om een overzicht te krijgen van de betrokken ambtenaren. Immers is tijdens het BIO-onderzoek en de interne klachtenprocedure duidelijk geworden dat in tegenstelling tot hetgeen daarover wettelijk is geregeld (zie Achtergrond, onder 3.2.) een rapport geweldsaanwending ontbrak.

Nu het korps heeft nagelaten om tot een meer gedetailleerde en specifiekere weergave van alle betrokken ruiters te komen, is de Nationale ombudsman van oordeel dat het korps daarmee - gezien het letsel van verzoekster - niet voldoende actie heeft ontplooid om erachter te komen wie bij het incident met verzoekster betrokken was. Gezien het beperkte aantal ruiters dat in aanmerking kwam, is aannemelijk dat het met meer inspanning mogelijk was geweest de identiteit van de ruiter te achterhalen. Het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland heeft hiermee in strijd gehandeld met het vereiste van actieve en adequate informatieverwerving.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

IV. Ten aanzien van de duur van de interne klachtenprocedure

Bevindingen

1. Verzoekster klaagt tot slot over de duur van de interne klachtbehandeling naar aanleiding van haar klacht van 27 april 2003 op welke klacht de korpsbeheerder op 24 oktober 2005 heeft beslist.
2. De korpsbeheerder acht de klacht gegrond. Hoewel de behandeling van de klacht ruim zeventien maanden is opgeschort vanwege het BIO-onderzoek en de voorgenomen beklagprocedure bij het Gerechtshof (tegen niet vervolging van de betrokken ambtenaren), heeft de inhoudelijke behandeling van de klacht uiteindelijk van 2 maart 2005 tot 24 oktober 2005 geduurd. De korpsbeheerder betreurt dit.

Beoordeling

3. Het vereiste van voortvarendheid houdt in dat bestuursorganen slagvaardig en met voldoende snelheid optreden.
4. Op 27 april 2003 heeft verzoekster een klacht ingediend bij het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland waarna de klachtencommissie de klacht op 7 mei 2003 aan de officier van justitie heeft voorgelegd. De officier van justitie heeft verzoekster en haar raadvrouw op 18 maart 2004 op de hoogte gesteld van de beslissing om de betrokken ambtenaren niet strafrechtelijk te vervolgen. Op 20 januari 2005 heeft de raadvrouw de klachtencommissie meegedeeld dat verzoekster afzag van een artikel 12-Sv procedure. Bij brief van 2 maart 2005 heeft de klachtencommissie de raadvrouw aangegeven dat de

klacht werd doorgestuurd naar de klachtencoördinator van het korps. Op 31 augustus 2005 heeft de klachtencommissie haar advies aan de korpsbeheerder uitgebracht waarna de korpsbeheerder op 25 oktober 2005 op de klacht heeft beslist.

5. Het vereiste van voortvarendheid houdt in dat bestuursorganen slagvaardig en met voldoende snelheid optreden. Artikel 66 van de Politiewet (zie Achtergrond, onder 2. en 4.) geeft voor de interne klachtbehandeling aan wat onder voldoende snelheid wordt verstaan. Ingevolge dat artikel handelt de korpsbeheerder de klacht af binnen tien weken na ontvangst van het klaagschrift. Wanneer advies gevraagd wordt aan een klachtadviescommissie, is de maximale behandelingstermijn veertien weken. In beide gevallen kan de termijn met vier weken worden verlengd. In dit geval duurde de behandeling (na de schorsing in verband met de strafrechtelijke procedure) ongeveer negen maanden waarmee in strijd is gehandeld met het vereiste van voortvarendheid.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

V. Ten aanzien van het verzoek om de videobeelden te bekijken

Bevindingen

1. Verzoekster klaagt er vervolgens over dat haar is geweigerd om videobeelden van de Vredesdemonstratie op 22 maart 2003 ten kantore van het regionale politiekorps Haaglanden te bekijken.

2. De korpsbeheerder acht de klacht niet gegrond en verwijst verder naar een verklaring van commissaris S. van 14 maart 2006 waarin S. aangeeft het niet eens te zijn met de klacht van verzoekster. Hij gaf aan niet te weten waarom in eerste instantie was geweigerd om de videobeelden in Den Haag te bekijken; hij zou desgevraagd zeker bereid zijn geweest om naar Den Haag te komen. Verder heeft S. in zijn verklaring van 14 maart 2006 verwezen naar zijn rapport van 2 mei 2005.

De korpsbeheerder maakt uit de verklaring van S. op dat S. wel degelijk bereid was naar Den Haag te komen met de videobanden. Verzoekster heeft hem dat echter niet gevraagd. De korpsbeheerder merkt voorts op dat S. op 2 mei 2005 heeft verklaard dat hij verzoekster heeft aangeboden om haar reiskosten te vergoeden. Hij zou verzoekster ook welwillend te woord hebben gestaan. De korpsbeheerder merkt verder op dat de officier van justitie op 18 maart 2004 heeft laten weten dat verzoekster naar aanleiding van het onderzoek door het BIO via haar raadvrouw in de gelegenheid is gesteld kennis te nemen van het originele justitiële dossier. Op basis van het voorgaande acht de korpsbeheerder de klacht niet gegrond.

3. In zijn rapport van 2 mei 2005 geeft commissaris S. aan dat hij verzoekster heeft aangeboden om de videobeelden in Amsterdam te bekijken. Verzoekster gaf aan dat zij de

band wel wilde bekijken, maar dat zij hiervoor niet naar Amsterdam wilde komen.

4. Twee medewerkers van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland hebben op 11 september 2003 verzoekster thuis bezocht. Zij hadden toen een videoband bij zich. Verzoekster bleek echter geen videorecorder te hebben.

5. Op 13 november 2003 verzocht de raadvrouw de klachtencommissie van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland schriftelijk om onder meer een kopie van de videoband in kwestie.

De adjunct-secretaris van de klachtencommissie schreef de raadvrouw op 25 november 2003 dat de klachtencommissie nog geen stukken van de politie had ontvangen. De klachtencommissie had derhalve geen beschikking over de videoband. De klachtbehandeling was immers vlak na binnenkomst van de klacht geschorst in afwachting van de resultaten van het BIO-onderzoek.

6. De raadvrouw wendde zich vervolgens tot de officier van justitie en/of het arrondissementsparket te Amsterdam. Er werd aangegeven dat men geen bezwaar had tegen het zien van videobeelden door verzoekster en haar raadvrouw. Daarvoor kon een afspraak worden gemaakt met inspecteur Bi. van het BIO.

7. De raadvrouw heeft op 16 december 2004 aan inspecteur D. van de afdeling Interne Onderzoeken van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland gevraagd of het mogelijk was de videobeelden aan de politie Haaglanden te doen toekomen, zodat verzoekster in de gelegenheid kon worden gesteld om de videobeelden in Den Haag te zien. D. ging hiermee niet akkoord en stelde voor om de beelden in Amsterdam te komen bekijken.

8. Op 10 januari 2005 schreef de raadvrouw aan de heer D. dat verzoekster vanwege financiële problemen en vanwege aanhoudende gezondheidsklachten niet naar Amsterdam kon komen, waarop D. bij fax van 17 januari 2005 meedeelde dat aan haar verzoek om de videobeelden op te sturen vanwege privacyredenen niet kon worden voldaan. Verder gaf hij aan dat de raadvrouw en verzoekster eerdere afspraken om de videobeelden te bekijken aan het hoofdbureau van politie in Amsterdam en in bijzijn van een politieambtenaar die daarbij tevens uitleg kon geven, bij herhaling niet waren nagekomen. Inspecteur D. stelde de raadvrouw en verzoekster nogmaals doch echter tot uiterlijk vrijdag 21 januari 2005 in de gelegenheid om de beelden in Amsterdam onder genoemde omstandigheden te komen bekijken.

Hierop wees de raadvrouw van verzoekster D. bij fax van 18 januari 2005 erop dat niet was verzocht om de beelden naar haar of verzoekster te sturen, maar dat gevraagd was of de videobanden aan de politie Haaglanden gegeven konden worden waarna zij en verzoekster die konden bekijken.

Beoordeling

9. Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten. Dit houdt onder meer in dat een burger een behoorlijke klachtbehandeling niet mag worden ontzegd. In dit kader dient een bestuursorgaan kennisneming door de burger van relevante videobeelden voldoende te faciliteren.

10. Niet omstreden is dat het voor verzoekster van belang was om kennis te kunnen nemen van de videobeelden in kwestie. Immers, toen politieambtenaren verzoekster thuis bezochten om haar te horen over haar klacht, hadden zij videobanden bij zich. Deze konden echter niet worden afgespeeld, omdat verzoekster niet over de vereiste apparatuur bleek te beschikken. Kennelijk was dit van te voren niet afgestemd.

Verzoekster heeft later aangegeven dat en waarom zij er de voorkeur aan gaf de banden in Den Haag te bekijken, desnoods - uit privacyoverwegingen - op het politiebureau in Den Haag. De politie heeft toen niet aangegeven waarom dat laatste bezwaarlijk zou zijn, terwijl S. heeft meegedeeld niet te begrijpen waarom op eerdere verzoeken niet was ingegaan. Hij zou zelfs bereid zijn geweest om zelf naar Den Haag af te reizen, als dit hem was gevraagd. Nu dit verzoek wel degelijk al eerder tot de politie was gericht, valt niet in te zien waarom de politie niet al in een eerder stadium tegemoet is gekomen aan het verzoek om de banden in Den Haag te bekijken, althans geen enkele poging heeft ondernomen om een en ander met de Haagse collega's af te stemmen. Aldus is gehandeld in strijd met het beginsel van fair play.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Slotbeschouwing

Verzoekster raakt als toevallig passant van een anti-Irak demonstratie bij het Consulaat van de Verenigde Staten aan het Museumplein in Amsterdam verstrikt in de charges die de politie uitvoerde. Sommige demonstranten belaagden de politie met projectielen en om die reden vormde de ME te paard een linie die met een charge de mensenmenigte in beweging bracht. Deze linie bestond uit een groot aantal politieruiters te paard die op vrij geringe afstand van elkaar één lijn vormden. Op die wijze is gewaarborgd dat een uitgevoerde charge ook het beoogde effect heeft. De politie heeft vooraf het bevel gegeven dat iedereen zich moest verwijderen, doch verzoekster heeft dat bevel niet verstaan of begrepen. Zij bleef staan en dat had dramatische gevolgen voor haar. Op de videobeelden is te zien dat verzoekster aangereden wordt door een politiepaard en dat zij door omstanders in veiligheid gebracht wordt. Zij blijkt ernstige verwondingen te hebben opgelopen en ziekenhuisopname is noodzakelijk.

Uit het onderzoek blijkt dat gelet op de aard van de taak die de politie op dat moment uitvoerde het op zich begrijpelijk is dat bij de charge de politie handelde zoals gebeurd is. Omdat te paard in gesloten linie deze charge wordt uitgevoerd is het niet mogelijk - en zelfs gevaarlijk - wanneer de politie de linie verbreekt. Ook is het begrijpelijk dat verzoekster zich overweldigd voelt door het gebeurde en zich afvraagt hoe het kan dat zij als toeschouwer - als passant - het slachtoffer werd van een politieactie die niet op haar gericht was maar op mensen die de orde ernstig verstoorden. Daarmee is het incident tragisch.

Er zijn videobeelden beschikbaar en tijdens het onderzoek is met verzoekster naar de precieze toedracht gekeken. De politie stelt dat de identiteit van de betrokken ruiter die te paard verzoekster heeft aangereden niet te achterhalen is. Ten opzichte van verzoekster was het eerlijker geweest wanneer de politie meer moeite had gedaan om de identiteit van de betrokken ruiter te achterhalen. Ook het feit dat de politie verzoekster niet in de gelegenheid stelde om de videobeelden van het incident te bekijken is niet juist. Voor verzoekster is het van groot belang om zo precies mogelijk te weten te komen hoe dit heeft kunnen gebeuren. In het kader van het onderzoek door de Nationale ombudsman heeft verzoekster de beelden met eigen ogen kunnen zien.

De politie heeft geconcludeerd dat verzoekster op het verkeerde moment op de verkeerde plaats was. Dat vormt de verklaring voor het feit dat zij het slachtoffer werd van een dramatische aanrijding door een ME-ruiter. Dat de identiteit niet is vastgesteld is te betreuren omdat in een situatie als deze een kort gesprek had kunnen bijdragen tot herstel van de verhoudingen. De ruiter had immers kunnen toelichten hoe het bij een charge er aan toegaat en waarom het onmogelijk was om verzoekster in die situatie te ontwijken.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, is

gegrond ten aanzien van:

- de duur van de klachtbehandeling wegens schending van het vereiste van voortvarendheid;
- het onvoldoende inspanning leveren om de identiteit van de ME-ruiter te achterhalen wegens schending van het vereiste van actieve en adequate informatieverwerving;
- het niet in staat stellen de videobeelden in Den Haag te bekijken wegens schending van het vereiste van fair play.

niet gegrond ten aanzien van:

- het geweld.

Onderzoek

Op 20 december 2005 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw H. te Z., ingediend door mevrouw mr. C.J.M. van den Brûle, advocaat te Den Haag, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Daarnaast werd de betrokken ambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. Zij maakten van deze gelegenheid geen gebruik.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Amsterdam over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De hoofdofficier van justitie zag geen reden daartoe.

Tijdens het onderzoek kregen de korpsbeheerder en verzoekster de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Tevens werd aan de betrokken personen een aantal specifieke vragen gesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. Betrokken ambtenaar Ba. deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen. De reactie van verzoekster gaf geen aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen en/of aan te vullen. De korpsbeheerder gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Het verzoekschrift aan de Nationale ombudsman van 20 december 2005 (met de daarbij onder meer als bijlage een afschrift van de bevindingen van het BIO-onderzoek), welk verzoekschrift op 2 februari 2006 nader is toegelicht.

Het standpunt van de korpsbeheerder van 19 april 2006 met de daarbij behorende bijlagen.

Reactie verzoekster van 24 mei 2006.

Verklaring betrokken ambtenaar L van 23 juli 2007.

Verklaring van betrokken ambtenaar Ba. van 31 augustus 2007.

Videobeelden van de demonstratie op 22 maart 2003.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2. Politiewet 1993

Artikel 8, eerste en vijfde lid (geldend op 22 maart 2003)

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

(...)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn."

2.2. Artikel 66 (geldend op 20 januari 2005)

"In afwijking van artikel 9:11, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht wordt de klacht afgehandeld binnen tien weken of, indien een commissie als bedoeld in artikel 61, tweede lid, onder a, is belast met de behandeling van en advisering over de klacht, binnen veertien weken na de ontvangst van het klaagschrift."

3. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (Besluit van 8 april 1994; Stb. 275, in werking getreden op 1 april 1994)

3.1. Artikel 1 derde lid, onder b

"3. In dit besluit wordt verstaan onder:

(...)

b. geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken."

3.2. Artikel 17

"1. De ambtenaar die geweld heeft aangewend, meldt dit aanwenden van geweld, de redenen die daartoe hebben geleid en de daaruit voortvloeiende gevolgen onverwijld schriftelijk aan zijn meerdere.

2. Indien de aanwending van het geweld lichamelijk letsel van meer dan geringe betekenis tot gevolg heeft gehad (...), dient deze melding tevens ter kennis te worden gebracht van de officier van justitie van het arrondissement waarbinnen het geweld is aangewend (...).

3. De melding, bedoeld in het eerste en tweede lid, geschiedt binnen 48 uur in de vorm van een rapport indien:

a. de gevolgen van het aangewende geweld daartoe, naar het oordeel van de meerdere, aanleiding geven, of

b. gebruik is gemaakt van enig gewelddoel en lichamelijk letsel dan wel de dood veroorzaakt is."

4. Algemene wet bestuursrecht

Artikel 9:11

"1. Het bestuursorgaan handelt de klacht af binnen zes weken of - indien afdeling 9.3 van toepassing is - binnen tien weken na ontvangst van het klaagschrift.

2. Het bestuursorgaan kan de afhandeling voor ten hoogste vier weken verdagen.

Van de verdaging wordt schriftelijk mededeling gedaan aan de klager en aan degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft."